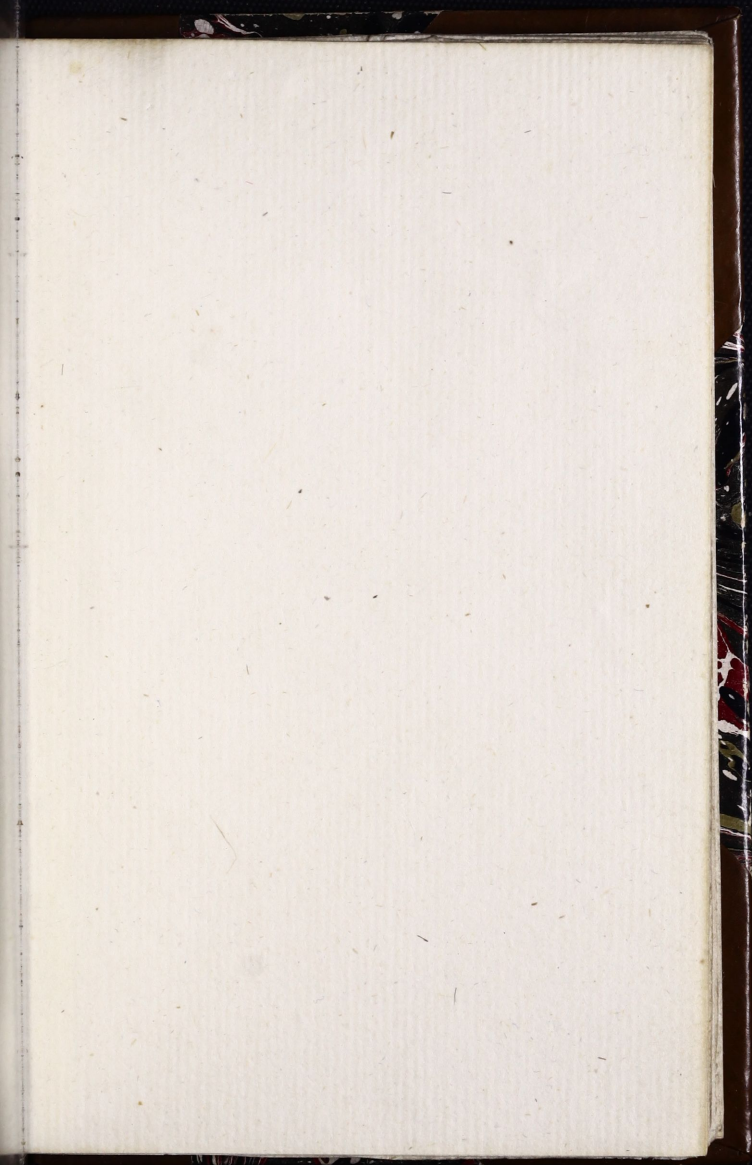

243.

Rath 243.

Inches

Centimetres

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

ISTENI és ISTENES

S Y N A T.

Tselek. XV. Rész. 1, 2, 3, 4, 5, és 6, v.

I.

NEmelleyek penig, kik Judæából jötte-
tenek vala ilyen módon tanétják-
vala az Atyafiakat: Ha környűl nem
metélkedtek a' Mosefnek rend tartása
szerént, nem idvezűlhettek.

2. Támadvan azért Palnak és Bar-
nabafnak nem kicsiny ellenkezések, és
vetekeedések azok ellen, végezék azt
hog' fel-mennének Pal és Barnabas, és
némelleyek azok közzől, az Aposto-
lokhoz, és Seniorokhoz Jerusálem-
ben, e' kérdés felől.

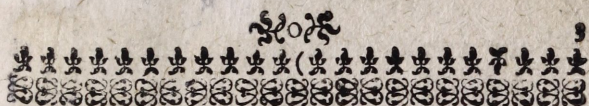
3. El késérvén azért a' gyűlekezet
eket, eljárak Pheniciat és Samariát,
beszélvén a' pogányoknak meg teré-

A 2

seket

ISTENI és ISTENES

S Y N A T.

Tselek. XV. Rész. 1, 2, 3, 4, 5, és 6, v.

I.

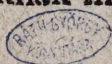
NEmelleyek penig, kik Judæából jötte-
tenek vala ilyen módon tanétják-
vala az Atyafiakat: Ha környül nem
metélkedtek a' Mósesnek rend tartása
szerént, nem idvezülhettek.

2. Támadvan azért Palnak és Bar-
nabafnak nem kicsiny ellenkezések, és
vetekedések azok ellen, végezék azt
hog' fel-mennének Pal és Barnabas, és
némelleyek azok közzől, az Aposto-
lokhoz, és Seniorokhoz Jerusálem-
ben, e' kérdés felől.

3. El késérvén azért a' gyülekezet
eket, eljárak Pheniciát és Samariát,
beszélvén a' pogányoknak meg teré-

A 2

seket

feket: és az Atyafiáknak nag' örömet mondanak-vala.

4. Es mikor Jerusalemben jutottanak volna, az Ecclesia, az Apostolok, és a' Seniorok ő' örmel fogadák őket, és beszélik vala, az Isten mel' nag' dolgokat cselekedet volna, ő általok.

5. De némellyek a' Pharisausok szerzetekből a' kik hittének, támadtának mondván, hog' szükség volna nekik környül metélkedni és meghagyni, hog' a' Móses törvényét megtartsák.

6. Egyben gyűjtetének azért az Apostolok, és a' Seniorok, hog' ez dolog felől vegeznének.

EZ elmúlt héten, elmentünk Istennek segítségéből Sz. Jánosnak két első Levelin. A Elsőnek Summájában, Alkalmatosságát is annak meg mondtam vala, mell' ez lőn (mint még friss emlékezetben vagyon nállatok.) Mint hog'
Sz. Ja-

Szent János mindenik Apostolnál tovább
 elt, e'hez képest azoknál ő többet is látot
 hallot. Megérte ő fok Ecclesiáknak mind
 a vallás tisztaságában, mindpenig az
 Isteni és atyafiui szeretetben alább szállá-
 sokat, mint ez nem csak ez Levelének
 czéljából, hanem az Jelenés nevé kón, vé Apoc.
 ból is, amaz igen dicséretes buzgó Ephe- 2. 4. 5.
 susi Ecclesiának állapotjából meg- tecczik,
 mel' felől (azt jelenti) hog' Christus keser-
 vessen panaszolkodot, azért hog' az ő
 elebbeni buzgó voltát szeretetit el
 hagyta az, az az anyira alább szállot ab-
 ba, hogyha hirtelen magát meg nē ész-
 méllené s az elebbeni cselekedetire
 meg-nem térne, hamar nap eljőnne
 ellene, és igen meg- fogná lanyargat-
 ni érette. Ehez képest azért Sz. Já-
 nos, ez Közönséges Levelit, az Isteni és
 atyafiui szeretetről írja mindeneknek.
 Mel'ben ez két szent tisztünknek ennyi
 utal- való elő- fordulása, jegye azoknak
 akkori igen nag' meg- hűlemedéseknek, alá-
 szállásoknak. A' honnan ilyen közönséges
 Tanujagot hoztam vala ki.: A jó és okos

Tanétoknak tisztetek hog' az alkalmatosságokat a' fén forgó állapotokat, igē szorgalmatossan eszekben vegyék, és magokat a' tanétságban azok szerént intezzék. Begyembenszedegettem én ezt még akkor. *Mért agyan- is a' jó Lelki Tanétónak, olyának kell lenni mint amaz igen jó szemes okos Orvosnak, (a' mint hog' ugyan valóban lelki Orvos Doctör- is minden jó Tanétó) ki leginkább az jelen való nyávalyak ellen viaskodik, azokról szól tanít legtöbbet s- azok ellen ad ki orvosságokat. Ugyais dőghalálkor, sürű himlőzésekör &c fogfajás, colica, köszven' &c ellen (mell' nyávalyaknak ollyankor hirek- is alig vag' igen ritkann hallatnék) szorgalmatoskodni, mi volna egyeb eg' igē nag' boldonsagnál: ig' vagyon az Lelki Doctör-ságnak- is dolga.*

Az alkalmatóságok pedig, mellyeket ez mái idő hozot magával; és nekem előmben gördülnek, nem eg' s- kettő. Látom s- mindnyájan látjuk és keserveesen érezzük leg-elsőben- is a' szeretetnek nag' meg- hülemedését; hog' most most ha valaha egyikünk a' másikunknak farkasja, és az ezredik ember- is közzülünk, vag' Istent vag' Fellebarátját alig szereti igazán: ki-vált

váltaképpen (a mi leg-síralmash.) a Tanítók és Tanulók, sőt ön közötök is, oh nag' Isten! melly nag' különödes sőt idegenség sőt irigység gyűlöség uralkodik; hog' készek volnának nag' sokan egyik a másik szemében vért óltani. Kik lázzasztották ennyére fel őket, én most nē üzhetem fűzhetem. Meg-űzi fűzi Isten. Gondolom vala annakokáért, hogy ez tsak alig akadott, s-csak nem hamvában el alutt Szeretet szikrájáról kellene szollanő; s-meg intenē meg rettenem az Istennek rettenetes haragos izenetivel, a kik erre több több hideg vizet öntözni, még ma sem szűnnék meg: tiktiket pedig ez mennyei tűzzel az Szeretet Istenének kegyelme szerént fel buzdítani gyújtani. Deletővém ez gondolatot; annyival is inkább hog' ez Levélnek magyarázósa közben, az egész héten erről alkalmasént hallottatok, s ha kedvetek volt hozzá tanulhattatok. Elmémbe ötlött, extulajdon mi magunk Tanítók közöt indult, és mind nagyobra menendő veszedelmes kardoskodás-is, mely miat a gyengék annyira meg-háborodtának lelkekben, hog' ingyen sem tudják mi aránt vannak miatta, ki mit tarcson meg, mit kerüljön, nehezen láthatja. Melyfelől való tanétásf-

ra-is ugyan ezen Első Levélből felette illendő szükséges Leczke akadoz vala kezemben az 4-dik Résznek 1 v-séből: Szerelmeim, ne minden léleknek higyetek, hanem meg próbáljátok a' lelkeket, ha Istentől vannak-é &c. De mint hog' erről is ugyan a' Levél meg-fejtése közben, a' dolognak fontját kiadtam, ezt is felfra tészem. Jutot eszemben végtére, ez ennyi sok Synatolásoknak alkalmaso-ságá val, az Synatoknak tudománya-is: s- itt állottam meg; előtökben akarván, Isten segétségéből adni, Micsoda itéletben kellefiek Szent Irás szerént, minden keresztyén embernek, a' Synatok felől lenni.

Szükséges leszen igen néktek ez a' Tanítás, mind azért hog' ritka, mert ug' hiszem hog' nag' résztent teljes életetekben-is, jó ha ez dologról két hárompradikációkat hallottatok. Es ig' e béli nag' fogyatkozás miatt, ha mikor, mostan, nem ke-
vessék akadozni sőt habozni kényszerettetnek, mint keljen az mostanában fenn forgo sűrű Synatoknak dolgairol, s- azokban történt állapotokról itélniek. Tudom az el foglalt Lelkűvek, más vegre magyarázzák ezt, es még jó eleve meggyőződés, meg gyűlölik; de nem kell senkinek

ig' gondolkodni : az kőz Oktátás és Vigasztalás mindenfel tőtt czélom, nem egyéb semmi. Melyhez képest, tellyes igyekezetemmel azon-is leszek, s-ug' öröködöm tanétásomat intézni, hog' az boszútól gyűlölségtől és motskolodó indulattól viseltetésnek csak gyanúja-is méltán ide neferhessen, igazán è-feléről senki ne panaszkodhassék. Ennekokaért ez kettőt egész tanétásomban igen előttem-is viselem, 1. Az jó Synatoknak minden mi voltakat, nem egyébűnnen, hanem ez Apostolinak Isteni példájából a' mint itt Szent Lukács nál kivagyon adva, mutogatom meg. 2. Csak a' közönsegeben maradok meg, semmit az fenn forgo állapotokra nem szabván: mellyet bizok kinekkinck jó ítél-tire).

Minek előtte az Igékhez nyulnék, az a' kérdés, minemű Synat volt ez? A' nag' rész Oecumenicanak Világ szerte szerént valónak állatja lenni. En Whittaker. de
russial tulajdonul értvén a' dolgot, Párti- Cöcil.
culárisnak Rész szerént-valónak áll- q. i.
tom, miemű Synatok eleinte óvodoi xatá

τόπος vag' τοπικά bizonyos helybélieknek hivattartanak. Okai: 1 mert nem gyűltenek vala ebbé minden felől a Tanítók, hanem csak a Jerusalembéliek; a' holot akkor az Ecclesiának mint eg' vára és summája vala. 2 mert ugyan nem is lehetett igénag' az a' Gyűlés, mint Christus meg-esküött el-lenségi közöt, s dühös pogány Magistrátus alatt. Hanem ha azért mondanók Occumenicianak, hog' abbā ez Világ rend kívűl allatott Tanítói, az Apostolok jelen voltak: a' hoz képest, a' mis az 1 okban a' Jerusalemi Ecclesiā felől mondék. Akar mellyik lött legyen, elég az, hog' Isteni méltoságu Synat volt ez, mint az melyben az csalatkozhatatlan Doctörök is az Apostolok, Assessörök és mint eg' Birák voltak.

A' mi már a' fel-vött Históriát illeti, Hármat jelent Szent Lukács ez Jerusalemi Szent Synat felől.

1. Az Indító okai ennek, az 1 v. stól az 6-dik v. sig.

2. Ez Synatnak Actai Cselekedeti, az 6 v. stól az 30-ver sig.

3. Kimeneteli, az 35-dikig. Az fel-vött Igék az Elsőt foglalják magokban.

Két derék Indító okait számlálja az Isten Lelke ez

ke ez Synatnak előnkbbé: 1 Eredet szerént való, ug' mint az támadott Vetekedés v. 1. 2.

2. Az meg háborittatott Ecclesiának fel küldése és meg-találálá, v. 2, 3, 4, 5, 6.

Az Elsőről Három dolgokat jegyzet meg Szent Lukács, 1 az környűlálló állapotok; 2 az Ellenkezőknek okok; 3 fogantatja dolgoknak v. 2. Az környűl álló állapotok hármak: 1, holot volt ez: Antiochiában, Syriában és Ciliciában v. 23. 2. Mikor: Christus fel menetele után nem sok idővel, mivel még az Apostolok nagyobb részént Jérusálemben valónak v. 2. Christus születése után 50. dik esztendőben esett dolognak jelentik ezt az Chronologusok; volt tehát ez, Christus felmenetele után mint eg' tizenhét esztendővel. 3. az Személlyek, mind az kik az Vetekedést indétottak; mind a' kiknek indétották. Amazok, nemely hívő Pharisausok, kik Jérusálemből jöttek vala alá v. 5. 1; Ezek Pál, Barnabás és az Ecclesiák v. 2. Jegyezzük meg ha-

I.
RESZ.

Alfred.
in Chro
nolog.
Concil

mar.

marjában, mert itt nem késhetem, ezekből.

1. Alig kezdődik valahol Istennek Templum, mindjárt az Őrdög-is kápolnát kezd fundálni. *Haszna, Oktatás, a' mikor és a' hol é félet lácz.*

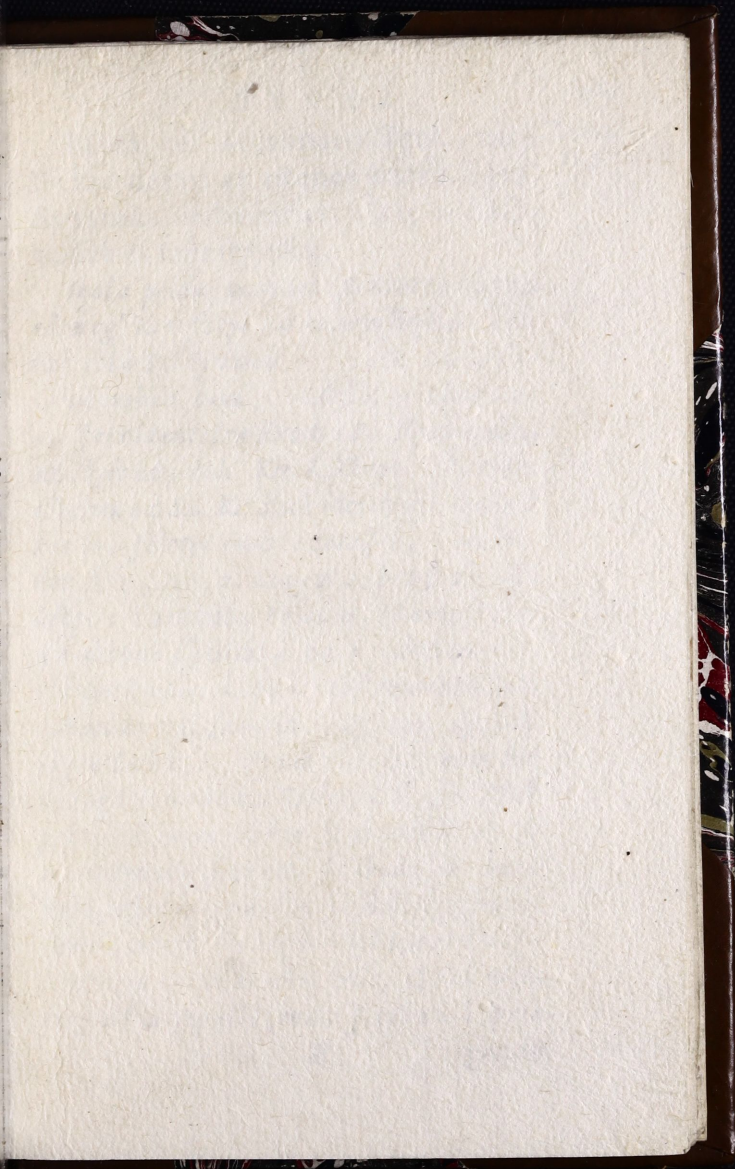
2. Az Őrdög nem a' tudatlanok és semmi tekintetűvek (*mint Christus*) hanem az tudosok, előkelhetősek, főt Előjárók, a' mi nagyobb azon Vallásuak által (*mint itt vers 5.*) hinti főkszor, a' tevelygeseknek konkolyát. *Mert jól tudja az Ezer Mester, hog' ig' adhat a' csábétásnak nagyobb erőt. Haszna: ha efféle állapotokat érsz, ne ütközzél felettebb meg: csak azt monddad Szent János 1. Levél. 2. az 19.v-sból: Mi közzölünk mentenek ki, de nem vóltak mi közzöllünk valók &c.*

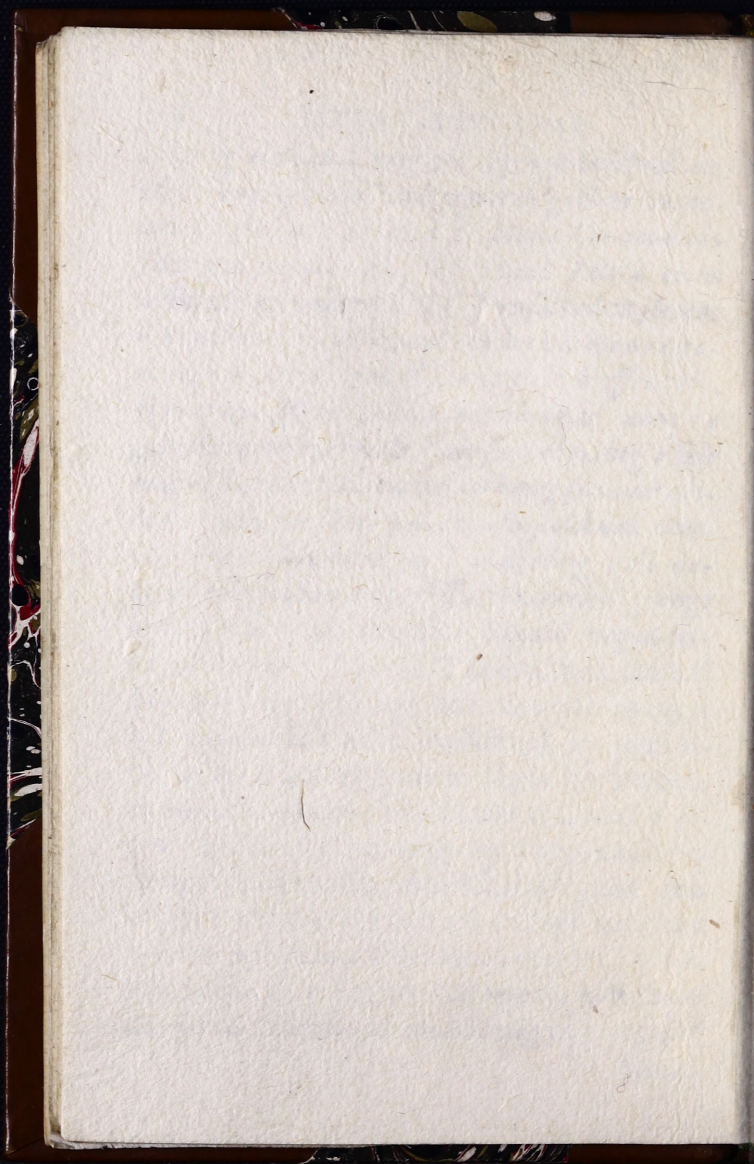
3. Az Istennek leg-tudosb, leg-okosabb, leg-békeffégesb Szolgainak-is (soha oli'szemessen nem járhatnak azok) esik bajok, ellenek való fel-zendülések, nyilvánlagos ellen mondások &c. *mint im itt. Szent Pál és Barnabás állapotjok mutatja. Haszna: Okos leg-azért az ítélesben.*

4. Semít az Őrdög eleitül fogva duhós-bé né ostromol, mint az eg' hit által való
meg

meg-igazulást, cselekedetek nélkül. Mind
 ez ideig fennvagyon ez Vetekedés, noha akkor
 az Apostolok, s-egész az a Jerusalemi Synat de-
 rék keppen eligazétották vala ezt: Tudja a go-
 nosz Sátán' hog' e farkon forog az egész idveffég.
 Haszna. őrizd azért ez drágakövedet. Lássuk
 már micsoda Okokkal állatják az Jerusalemből
 alájött hívők, dolgokat. Kettő az ug'teczik: Az
 első v. 1 ez: Mert egyébként nē idvezülhet-
 tek. Innē előnkben adatik: Valaki az Irások kő-
 zőt küömléget tenni nem tud; noha azok
 bol láttatik dolgát allatni mindazáltal igen
 veszedelmessen tévelyeghet. Mint itt ezek.
 Második okok a fogot lenni, a mint mind ezen
 v. sból, s-mind kivált keppen az 34. diktől előnk
 ben adatik (mel' valóban gonosz-is vólt) hog'
 azt állatták, mintha ök ez Tudományt Jerusalem
 ból hozták volna az Apostoloktól. De valyon u-
 gyan valójában állatták e ezt, vag' csak fogták?
 Meg lehet hog' valójában. Ha soha nem hallották
 ez tudományt az Apostoloktól, mint magok ke-
 ményen protestálnak ez ellen v. 24: ezt mi ug'
 mondnak nekik nem hagytuk vólt? Felelet:
 ök mind által azt vélték hog' töllök hallották ezt.
 Ig' vólt a dolog: A' Jerusalemben lévő Apostolok,
 akkor

akkor eg' elsőben, a' meg-tért gyenge Sidoknak, az időkorban még közben hagyott dolgokban (mine-mővek valának akkoron a' Moses Ceremoniai) sokat kedvezniék vala. Sőt Szent Pált is ezen okból vőtték vala rejá, hog' Jerusalemben jövé, ő-is ceremóniáskodjék, mellyen ám valóban rajta is veszté. Mivel igen el szokot vala ő effélékről, és már az ellene költött patvárok-is annyira gyűkeret vertenek vala a' nép szívében, hog' e fele maga alkalmaztatásai-ival csak meg sem mozdíthatja vala azokat. Ez az Apostoloknak nem-jólértett tselekedetek (mel' csak ideig való vala, az míg jobban meg erőssödhetnének a' gyenge hűvek) csalta volt meg őket. Tanuld meg innét rövid szóval 1: Sok jó Tanétóknak ízájokból, nem mindenkor azt tanulják meg, a kik egyébként nem halásznak-is azok után, a' mi a' dolog; hanem régen külömbet, és sokszor-ellenkezőt. Haszna: Oktat e' téged. 2. Az közben-hagyott dolgoknak tudománya (Praxisa noha közönlégesse igen könyveknek tartatnak ezek de) igé nehezek Sok nem jó jó ki az e' beli tudatlanságból. 3 Im-már harmadszor Foganatját mondja meg Szent Lukács ez Pharisausok között meg tért Atyafiak hitet.

Esnek oll' alkalmatosságok, mel-^{Tanús}
lyekre nézve az Istenes közönséges' fág.
Synatok, szabadosságak, sőt igen hasz-
nosságak és szükségességek.

Ihól a' példa: melynek Isteni méltósága
ellen eg' Kereszttyén-is ki nem foghat. Vol-
tak több Sz. Synatok-is. Az Ou Testa-
mentumban, amá Mosestől rendeltetett
az Jetrótantsára Exodi 18. Illyen vala
az Illyés idejébéli Kir. I. Könyv. 18. rész.
Illyenek az Sz. Királyok idejébéli: mellyek
közöt, felette emlekezetestek, a' mellye-
ket Asa Kron. 2. Könyv. 15ben; kivált.
képpen Ezechias Kron. 2. Könyv. 29. és
30-dikben s Jósias a' 34. 35-dikben gyűj-
töttek vala. Az Uj Testamentumban,
Synatban választaték Matyas az Apostol-
ságra Tselek. 1. Synat választá amá hét
Görög Diaconusokat Tseleked. 6. &c. Mell'
peldákból kiteczik hog' szabadosság az I-
stenes Synatok, s nē csak szabadosság hanē
hasznosság és gyakorta igē szükségességek-is.
Gondoljuk-el, ha Moses illyē Synatot vagy
Synedrimumat nem allat vala, el kell vala
fogyni idő nap elöt (mint Jetro az ő Ipája

igazán állatja vala) mind magának, mind a Népnék. Illyés az által az ő idejébéli Nationalis Synat által, tőn választást az Báál és az igaz Isten tiszteleti közt és c. Ig' a többi. Hat nyilván igen szükségessék az Istenes Synatok. Erős Okokkal is meg állatom én ez Tanuságot. A mi Theologusink különb különb féle okait számlálják ennek; ki többet ki kevesebbet. Whittakerus szintén nyolczat forgat, én kevesbekkel is meg elégsem: de olyakkal a' mellyek noha küljebb is terjednek ugyan, de kiváltképpen az rendben állatott Ecclesiák részét illetik.

1 Oka, Az magános Ecclesiáknak, vag' az kevesebb számban őszve allattaknak is (Colloqviumoknak vag' Classifoknak) Elégtelenségek. Mell' két féle, a' vag' Valóságos, s bizonynyal ug' lévő; vag' csak az állapotokhoz képest való, nem valóságos egyébként. Az valóságos Elégtelenség az, mikoron nincsen elégedendő tehetség, nincsenek azok a' kívántató ajándékok, készség, az dolgoknak elégképpen el igazétására; sem erő valamel' szük-

szükséges jónak előmozdítására, oltalmazására, végben vitelére; vag' pedig a' mi nem jó, gonosz, annak megelőzésére, elellenzésére &c. Mint az Istenes, Sz. Irási és azon kívül levő Synatoknak állapotjok ezt nyitván mutatja. Móses nem lehetett eg' ő maga elégséges annak a' nag' terebnek viselésére; azért kellették synedriumot állatni. Hiszedé hog' ha Illyés-is maga egyedül, ig' a' Szent Királyok-is eg' eg' személyből az szent dolgokat végben viheték volna, olly nag' költséges és bájos Synatokat gyűjtöttek volna arra? &c. Az az Elégtelesség melyet csak az idő hozot, s nem teljességgel valóságos az, mikor meg volna ugyan magán a' tehetőség, elégedendő tudomán és az egyéb ához kívántató ajándékok megvolnának ugyan, de az jelen lévő időhez s állapotokhoz képest (propter melius esse a' mint szólnak) jobb hog' Synat igazécsa. Mint ez Antiochiai és több Ecclesiákban, melyek-
 2. Cor. 12.
 Gal. 2.
 7, 8.
 ber Szent Pál ama' harmadik Ebben tanult nag' Apostol, kinck szintén azon Apostoli nag' méltósága, s ell tudós volt,

mint akar mellyik; és Barnabás, ennek fe-
lette sok tudós atyafiak jelen voltak, s el-
igazéthatták volna ez vetekedésben költ-
dolgot magában elégedendő képpen, csak
hog' az akkori állapotokhoz képest ig' kellett
lenni, mert 1 a mint fellyebb meg értők,
az Ellenkezők azzal szinlettek allatás-
kat, hog' ők azt Jérusálemből az Aposto-
loktul hozták volna. 2 az Ecclesiák gyen-
gesége is ezt kívánta, mellyek azokat az
Jérusalemi Apostolokat, nevezet szerént
Jakabot, Pétert és Jánoszt tartottak
Oszlopoknak Gal. 2 v 9, azokat be-
csülték leg inkább v 6. &c.

2 Oka, Mert az apellációknak, más
Székre vételeknek is helyeknek kell lenni,
azokért, kik az alsóbb széken, vag' való-
ságos, vag' csak annak láczó igaztalan-
sággal illettettenek.

Ezek az vandes Ecclesiákban az Syna-
toknak igaz és elégséges Okai.

Itt már kérdés támad: A Ennyire való
ez a Synatok szükséges völtök? Bizony
nem átalánfogva való, (mellyet az Scho-
lik absoluta necessitásnak neveznek)

mert

Sőt azt is mondotta nyilván hogy non
 tam λόγῳ κακῶν quam προσβῆλω habuisse
 cas, hoc est malorū non tam remedia
 quam incrementā ex illis provenisse,
 azokból a gonosz dolgoknak nem annyira
 orvossági mint előmeneteli jötte nek ki:
 De meg-bocsásson ez nagy Theologus,
 ez nem igaz mindenképpen, az leg nagyobb
 részről ha így vagyon is: mert önnön ma-
 ga kálombet tapasztalt amaz leg jobb négy
 első Synatok felől, melyekben négy Eret-
 neksegék boldogul meg-czáfoltattanak és
 le nyomattattanak; úgy mint az Niceai-
 ban az Ariusé ki Christus Urunk örök
 Istenséget tagadta; a' Constancinapolyi-
 ban a' Macédoniusé ki azt tanította
 hogy a' szent Lélek nem Isten; az Ephesu-
 siban az Nestóriusé, ki két Személt álla-
 tot a' Christusban; az Chalcedoniban
 az Eutichesé, ki csak egy természetét val-
 lotta Christus Urunknak. Noha tagadha-
 tatlan dolog, hogy osztán a' Niceai Gyl-
 les után vött-volt az Arius Eretneksege
 Arianus leg nagyobb erőt, és csak nem az egész Vi-
 factum. leg is Ariánusfá lőtt volt. Mellyetne-
 annak

Inge-
 munt
 Mfudus
 je totu
 Aianu
 factum.

annak a jó Synatnak, hanem az emberi
 ényességnek kell tulajdonítani: mel' a
 mint az Isten törvényének hogy osztán
 azt érti; annál inkább ellene veti magát.
 (Rö. 7) és hanyat hőlök rohā a bűnökre: így
 a megvilágosított és nyílván oltalmazott
 igazságot, az hamisság annál dühösbén o-
 stromolja. Nazianzenus is az Synato-
 kat né magokba karhoztatja, hanem az Syna-
 toloknak gonosz elfordultságokat és pár-
 tozkodásokat. Mert ő az Ecclesiának igé igé
 vesztet idejekkora élt, a mikor Valēs Imperá-
 tornak a Kereszttyém Hitről elidegenedett.
 elfordult elmeje miat (mert nincs gonosz b
 ilyenkor az Fejedelmeknek elcsábéttatá-
 sóknál) az Eretnekeknek felette nag' ere-
 jek vólt, és az emberek gonosz igyekeze-
 tek mind vesztettebéké vesztettebbeké
 lesznek vala. Az Scholákban az ilyen
 erősséget, Fallacia accidentis hívák.

Második rendben az Angliai Inde-
 pendentiek vannak, kiket ez vétekek
 leg inkább kárhoztatnak is ma. Kik felől
 méltó meg-tudni (mellyet azokra nézve

DeSta-
cu Ec-
clesiaz
Britan.
Hodier.

jegyzék meg, a kik azt sem tudják, & vag' turós étek az, még-is annyira nyók; holot még az ellenségre-is hamissat fogni, nagy gonosság) azokat két féleknek jelenti nekünk lenni a tudós Hornius: Orthodoxusoknak és Hetérodoxusoknak, vag' Psendo-Indepēdenseknek. Ezek, az ott lévő minden tévelygőknek Anabaptistáknak, Sociniánusoknak s több e' féleknek serege; amazok úgy mint az Orthodoxok, főképpen az Synatok állapotjában különböznek tőlünk: nem hogy tellyességgel minden Synatokat tagadnának, mellyeket bizonyos okokbólők is igē hasznosoknak és szükségessékeknek állatnak lenni; hanem azért hogy csak az egy puszta tanács kérdésre valóknak tartják azokat, mel' az magános Ecclesiákat szükségessé képpen nem kötelezi; kiváltképpen fenyték alatt. Mel' értelem csakig ő színte, nem igaz; mert eg' az hog' a' Prophétáknak lelkek, a' Prophétáknak alájok vettettek, noha az Apostol czélja szerint más értelme is lehet ennek; más az hog', ha senki egyéb nem volna is, csak az a magános Ecclesi-

1 Cor.
14. 32.

clésiák magok szabad akarat szerént- való egyben adásoknak a' Correspondentiának éreje szerént- is (valamig az Synatok Szent Írás ellen vag' ki-vől nem végez- nek) err- köteleztetnek. Es avag' csak az unioból az tarsáfságból való elmeceztetésnek, abból ki-hagyattasnak fenyeztékjét a' particularis Ecclesia, vag' akarja vag' nem (ha a' joban ugyan nem enged) fel kell venni, ha a' nag' és jobb rész méltán ug' iteli.

2 Haszon, Oktatás. Az Synatokat tehát nag' becsületben kell tartani: mivel nem csak szabadossak azok, hanem sok úg- ben igen hasznossak és szükségessék- is; ennek felette, az Szent Írásban- is sok helyé hagyot s- javallott példait értők ennek. Mar ezen nem szükség mulatoznónk; hanem csak az itt az kérdés, Minémő Synatokat kellesek ill' igé becsülnünk? Mert nyilván vagyon az- is az Szent Írásból, hog' sok Synatok ellenben nem meg- becsül- bendők, hanem kárhoztatandók, és ha szavokat fogadná Ember, Istentől szakadna el: minémű vólt az Acháb idejékori, a'

mint a' nagyobb (nem a' jobb mell' kevessebb vala) rész végezé Gilhad Ramoth ellen menetel felől Kr. 1 könyv. 22: az Phariseusoké Christus és az Apostolok ellé, az Evangeliumi és a' Tselekedeti Historiákban; melyek nem az hamisságért, hanem a' Christus hitiért, az ő igazságért vetik vala ki, s-üldözték az jókat. lásd Szent Ján. Evang. 9, 7, 16. Éc. részeiben; ismét Tselek 4-dik s-több részeiben. Akar mel' nagyok s-méltóságosak legyenek azok, de nincs egyebet mondanunk végezésekre, az Apostolok szavaknál e fele dolgokban: Avag' igaz dologé Isten előtt inkább ti néktek engedni, mint sem Istennek, ítéljétek meg.

Tselek.
4. 19.

Mineniő Synátokat tartozunk tehát halgatni, és végezéseken megállani? Figyelmezzetek ide mindnyájan s-tartsátok meg. Az Isteni és kegyes Synatoknak mi vólta, s-a' hoz kívántató állapotok (Conditiones) ez Apostoli Synat példájában igen szépen előnkben adattatnak. En mindenek csak Háromban szorétok. Légyen I. ez illjen Synatnak Elégeden-
dő igaz

dő igaz oka. II. Legyen Igazságosan
Gyűjtetett. III. Legyen Rendes.

I. Legyen Elégedendő igaz Oka; az
az nem költött, nem tettetes, nem erővel
vőtt vag' kuporított, az az olf mell' sem
nem az magános Ecclesiáknak erejek felet
való, sem oda nem (appelláltak) vőttek,
annál inkább az Ecclesiáknak mellyeket az
dolog illet, hirekkel sincsen vag' akaratjok
ellen vagyom &c. Ihol, leg először is ez
fordúl ez szent Példában előnkben. Oly ok
vőlt ez, mel' ez Apostoli Synatot össze
gyűjtötte, mellyet nem költöttek, hanem
valóságos; nem egyéb dolgokra való szin-
volt, hog' annak öriivel valakiké vag' sze-
mellyeken Ecclesiákan boszszújokat álják,
vag' a gonoszban magokat össze verjék,
hanem valóságos, szükséges, közönséges
(a' tudományra nézve) mellynek el igazé-
tása avag' csak az akkori állapotokhoz ké-
pest (mint meg értettük) azoknak az Eccle-
siáknak magokban, erejek felet való: ugy-
is pedig nem erővel kuporított, senki se-
gítségüket nem kívántán rejá, annál in-
kább nem azoknak a' kik dolga vála, hitek
s. aka-

s-akarajok nélkül, nem ellenek; hanem oda
 appellált, fogott, melyre, azok az Ecclesiák
 magok kérték a Synatot, v. 2, 3, 4, 5, 6, &c.
 Vétkeznek mindjárt ez ellé az Pápa, és a Pa-
 pás Püspökök, kik az alattok való Ecclesiá-
 kat (a mint prætédálják) csak mint jobbág'o
 kat ug' tartják: ők vélvén azokon fő és első
 Pásztorokat, mihelyt kedvek tofz szan
 hozzá, csak magoktul is Synatban ütik ma-
 gokat azokkal, a' kik kedveknek tezenek.
 Kivált képpé ha hól csak mi jószándékos-
 kát, s- legkissebb rezgelődéseket vesznek is
 ezekben, vag' az igaz tudomány vag' az
 kegyes élet dolgában, jelesbé ha azzal vag'
 a' magok nag' süvegek, vag' a' Barátok
 hasok illetődik; akar kívánják a' segítsé-
 get akar ne, hatalmasson csak ellene gyúl-
 nek, fortélyt-fognak ha különben hozzá
 nem férnek, vag' egyéb törvényes színek-
 kel, csak megfojtják őket. Keservessen pa-
 naszolkodik ez ellen, a' mi Helvética Con-
 fessiónk: Meg tartja ugyan a' Romai
 fő az ő kegyetlenségét, s- az Ecclesiá-
 ban bé hozott vesztemenyit, de a-
 zonbā bántja, ostromlya és minden-
 crejé-

erejéből kiirtja az Ecclesiának kelle-
te szerént való meg-jobbétását.

II Légye Igazságosfá s Istenesé, G'üt. II:
tetett. Ez kettő által meggyen véghez: 1
hog' a' C'ülés-hirdető törvén' szerént való
légyen; 2 hog' a' Synat-is olyan Emberekből
áljon, a' mineműveket az törvén' kíván.
Kicsoda a' törvényes Gyűlés-hirdető Isten-
igéje szerént? Ez két rendbeli. Eloszór,
ha annak a' földnek vag' tartománynak
Magistrátussa, kegyes, Isten-felő, az dolga
az főképpen, mint az *Old Testamentum*
bé hozott példái meg-mutatják. Sőt még
amáz hitetlen Synatot is Kir. 1 kön' 22-
dik részében, Magistrátus gyűjtötte vólt.
Isteni méltóságból bírja azért a' Magis-
trátus ez hatalmat. Az jó ok-is pedig e-
zent mutatja; mert annál vagyok a' kén-
szerető hatalom: az ő parancsolatihoz
tartozunk Isten után, engedelmeséggel.
Az Magistrátusson pedig itt érteni kell né
mindenkor eg' személyt, és nem tsak ma-
gát személyeben; hanem azokat-is a' kik-
re bizza ezt, nem állván semmi ellenben.
Másodszor; ha a' Magistrátus nem ke-
resztjén, vag' nincs gondja erre; az Ec-

eléfiak tisztí (mellyen nem kell érteni csak
 a' Tanítókat, hanem annak fő fő tagjait Gr.)
 hog' erről magok közöt beszéljen, tanács-
 kozzék, hog' a' Magistrátusnak engedel-
 méből, öszve gyűlhessenek. Ig' cselekedte-
 nek az Új Testamentumnak kezdetiben,
 a' mikor még kereszttyén Magistrátus nem
 vala. Ez a' kezünkben való is ig' gyűjte-
 tett, Igen nem jól cselekeksi, azért a' Pápa,
 ki a' világ szerte való Gyűlések hirdetését;
 igen nem jóla' Pátriarchák, kik az eg' e-
 gész Nemzetbéliet; igen nem jól az Erse-
 kek, kik eg' egész Tartományét; igen nem
 jóla' Püspökök, kik az Vidékeket, egyedül
 csak magoknak kuperitják, s még penig
 Isteni méltóságnak színe alatt. A' Magi-
 strátusnak adta azt Isten foképpen. Innón
 vólt hog' elelein is, az tementelen fok ül-
 dözések meg szünvén, és a' Magistrátus
 kereszttyénne' lévén, nem egyebnek ha-
 nem a' Magistrátusnak adták azt minden
 Püspökök. Nyilván ama' leg-első s jobb fő
 Conciliümokat, akkori Imperátorok hir-
 dették: ug' mint a' Niceait, Constanti-
 nus Magnus; az Constancinápolyit

Öreg Theodosius; az Ephesusit, Iſia
 Theodosius, a' Chalcedoniait Maria-Bell. de
 nus Császárok. Az az, akkor a' jó időben, Concil.
 1. 1512,
 Magistratus tiszti vólt, nem valamel' a-
 kar minemő nag' süvegű Papé Synatot hir-
 detni. Nincs ez előt magának Bellarmi-
 nusnak is hova tekeredni, de mell' jelesen
 menti: Akkor ug' mond a' Pápa, az idő
 szerént valóokban az Császároknak
 alájók veti vala magát: annak okáért,
 noha csak segítségüket kellett volna
 az Császároknak a' Synat gyűjtésére,
 kérni, avagy hog' csak engedne gyűj-
 teni; mindazáltal supplicált, hog' pa-
 rancsolna hirdettetni. Jegyezze kettőt
 innen meg: 1. hogy imo mel' igen sajnálja
 Bellarminus, az akkori Pápának aláza-
 tosságokat, hog' azok nem oll gögőssék vól-
 tak mint az majak: igé kegyessémmivelték;
 de különböz. is kételenek lőttek volna velle,
 mert még akkor nem ültek vólt, a' nagy
 Múltóságoknak nyakokra. 2. hog' a' jó idő-
 ben a' Pápák, Magistratus hatalma alatt
 voltak az idő szerént valóokban, hanem az
 után

után emelkedtek fel mind a' felett a' mi mondatik Istennek.

Második dolog, az 2-dik *Conditiona* e' kívántatik, hogy a' kik az Synatban hivat
tatnak-is, azok-is igazság-szerént valók
legyenek. Második azok? Itöl a' példa.
Az Apostolok, a' Presbyterek, az egész
Ecclesiá v. 6, 22: Az Apostolok a' Pres-
byterek és az Atyafiak v. 23. Az az,
mid az Tanító s mid az Igazgató Presby-
tereknek rendi, és fejenként a' tudóssak az
egyéb rédekből is ez Jérusálemi Ecclesiábá,
ugy mint a' politicusok, valakiket az
Ecclesiá erre választot vala. Hog' vala-
ki Synat tagja lehessé igazságossá, erre
Theologusik kettőt kívánnak, 1 hog' jó kész-
sége legyen a' féle Embernek, az az, tudós
legyen a' hitnek és az Ecclesiának egyéb dol-
gaiban: mellyet materialnak mondnak.
2 hogy az önnön Ecclesiájától küldetett
követ legyen, mel' formáseja ennek.
Igy völt az állapot, ama' fellyéb emle-
tett Négy elsőbb jó Conciliumokban. Mel'
ellenigen vétkeznek az Pápista Atyafiak,
és a' kik őket követik; kik nem csak az Sy-
nat

nit hirdetést tulajdonitják egyedül az Eg-
 házi Elöl járóknak, a' Püspököknek &c.
 hanem a' Synatokban is csupán csak Egy-
 házi emberek hirdetnek ültetnek, s még
 pedig a' derekassabbakban csak Püspököket
 voxolásra, tanácskozássra csak Papokat &c:
 a' mi nagyobb csak ingyé hírré sē advā azt kü-
 lön külön az Ecclesiáknak, hog' azok válasz-
 tanák s küldenék magok képebe az Taneto-
 ikat, hanē azoknak híreks akarattjok nélkül;
 sőt ha meg tudván nē akarnák, ellenek is.
 Sirós koncs ez valóban ő nekik: mert így
 teherik szerén: hogy vagy Κῶφα πρόσωπα nema
 Affessorokat ültethetnek széken, vagy a'
 kik szájok izént ércsenek s itéljenek. Ke-
 servessen panaszolkodtak ez ellen elein
 a' tudós Emberek Angliában az Püspökök
 idett: Qvādiu obnoxii Episcopis jam ^{partes}
 Presbyteri sunt, tacita hīc qvādam ^{l. 3. Po}
 coactio est, qvā impellit, ut loquantur ^{Ecc. 6}
 ad eorum voluntatem. ^{26.} Osztan mint-
 is lehet ez? holot az szent Irás és az egész
 Reformata Ecclesiáknak vallások szerént,
 a' Synat semmi egyéb nē, hanem az mago-
 kat, saját szabad akaratból egy tarša-

saban adott, külön külön való sok Ecclesiának, az követekben eg'ben gyűlések, mellyek az Ő hatalmokat mint egy egyben adják azokban, és a' magok derék dolgait a' képpen igazgatják. *Hát hogy lehet, hog' az e' képpen össze állott particularis magános Ecclesiáknak hírek, s magoktól választott követjék küldése nélkül gyülekeznek Synat?* Sokkal igazabban vagyon az Politicusok Országos Gyűlésében. Mert az summus Magistratus hívogató levele (a' Regalis) az Vármegyékre s Városokra küldetik, nem specificálván személy szerint kinek kelljen menni a' Gyűlésre; hanem azoknak hatalmokbá hagyatik az, kiket választanak és küldnek magok képeben; s meg pedig Credētiōnalis levéllel, hogy hitelek legyen, és bizonyos Instruētiōval, hogy akarmit Vármegyék, Városok, Társaságok híre s akaratja nélkül ne végezzenek azoknak fejekben. Azért valahol a' Synatokban is ez Conditio meg nem tartatik, azt mondják a' mi Theologusink hogy nem Ecclesiák Synati e' félek, hanem csak Pápáké, Püspököké, és

mind

mind azoké a kik Ecclesiák küldése nélkül
gyűjtöttek azokat: és ehhez képest, törveny-
telének, s-Erőszakossá a fele Gyűlések.
Bezzeg nem illik e fele példa ez Apostolok
szent Synatjának ramájára. De vallyon
mit mondanak az Atyafiak erre? Bellarmi-
nus meg engedi, hogy ez Apostoli Synat
ban jelé volt a' Nép; de ill' külömbség-
gel, hogy az Apostolok mint Birák,
végezésnek okáért; az Presbyterek,
mint tudakozók, tanácsadáért; a'
Nép pedig nem hivattatott volt oda,
hanem csak magátul ment, és csak
halgatta s-javalta, nem végezte vagy
disputálta. Felelet. 1 Az hit dolgaiban se
mi ítélet embert nem illet; hanem csak e'
három, ugy mint értekező, külömbség
tévő, és tanácskozo. Hivságos tehát
az Végezők és Tanácslok közöt való
külömbség tétel. 2 Az Apostolok az Pres-
bytereknek semmi tanács adások nélkül
nem szűkölködtének; ha azért csak magok
akartanak volna végezni, csak magok-
is tanácskoztanak volna. 3 Micsodán?

Jól adni tanácsot, nagyobb jószágos dolog,
mint sem egyebeknek jó tanácsaiból jó
végezetet tenni. Es ig' a' mi nagyobb,
az Presbytereknek tulajdonítja Bellarmi-
nus; a' kisebbet pedig az Apostoloknak.
A mit az Nép felől allat, nyilván az sz.
historia ellen nagyon ꝑ. 12: Halkata az
egész Sokaság: szólott hát, disputált, vo-
xolt az Nép-is. Sőt concludált-is végezet-
is; mind a' felől hog' Levelet irjanak, az
meg háboréttatott Ecclesiáknak, s' ilyen
végezési irjanak v. 22, 23, 25, s' mind
penig kik vigyék el közöllők a' levelet
v. 22. Nem is hivatlan ment vólt oda a'
nép, mert v. 25 azt jelenti Szent Lu'acs,
hog' ez három rend, az Apostolok, a' Pres-
byterek, és az Ecclesia, vag' Atyafiak Con-
corditer egyező akarattal gyöltenek vólt
őszve. v. 25 egyben az 22, 23-dik verse-
ket ez 25-dikkel Így vólt más Synatjokbá-
is a' dolog; az Görög Diconusoknak válasz-
tása felett, Tselek. 6. 2. ott is az Apostolok
az Sokaságot magok híjták őszve, azok ta-
nacskozának, s' azok valasztották a' Dia-
conusokat. Mifszükség vólt ezt, egyszer
ill

ill'világosbá ki fejezvé, ottá ottá meg irni?
 De más képpen is agyaskodik Bellarminus.
 Legeltetni ug' mód, az lelki pasztorok tiszt-
 ti: De el végezni mit kell, é hinni s cseleke-
 dni, semmi egyéb nem, hanem legeltetni.
 Tehát az végezés a' Synatokbá lelki Paszto-
 rok tiszt. Felelet. Végezni valomit a' hit
 dolgaiban (mint fellyeb is jelentém) kettőt
 jegyez: 1. biróji vagy ítélő s a' szerént a' lelki
 esmereteket magán kötelező méltósággal
 cselekedni azt. Így csak az egy Isté végez. 2.
 csak külömbföget s bizonyföget tenni ez fö-
 és egyetlég' végezö Istének akaratja felöl.
 Ezt már az Istének lelke né csak az lelki pasz-
 toroknak, hanem mindé híveknek tulajdonet-
 ja sőt, ugyan parancsolja az Irásban. Vis-
 gáljátok az Irásokat, kiknek mondja val-
 jon Idvezetőnk Ján. Evang. 5. v. 34?
 Az egész Népnek, vesd öszve v. 16. &c.
 Szent Pal 1 Cor. 10. 15. v. kiknek szoll
 így: Mint értelmeseleknek szóllok:
 itéljete meg a' mint mondok? Nyil-
 va az egész Corinthusi Szent Gyülekezet-
 nek. Mellyet hog' valósággal is meg csele-
 kedet az Beræaji Nép, nem csak nem banja
 az Istennek lelke, hanem még igen meg di-

Tsel. 17

11a

esiri. Ez a' kezünkben lévő Jerusalemi Synat állýapotja-is ezent mutatja. Legel tetni azért közönséges Gyülekezetekben valópradicállás, és Sacramentum szolgálatas által tudniaillik, igaz, Predicátorok tulajdona. De hiszem nem erre való a' Synat, nem ez a' vége annak. Ofztán kérdenők örömeit, kicsoda a' Synatokban a' Pasztor, kik a' Legeltetendő nyáj? továbbá: nem lehetnék hát így a' Tanétók egyébkor tiszteket, hanem csak a' Synatokban. Ki fog még egyszer az Ellenkező: Hát így ugymond, minden tudós értelmes embert el kellene a' Synatokban hijni; de az lehetetlen. Felelet, 1 Meg engedi tehát hogy igen jó volna ha lehetséges volna. 2 Az Lelki Pasztorok s-a Minden tudóssak közös vagyon még harmadik; tudnia illik azok a' tudóssak kiváltképpen az Egyházi tanatsok között s-egyebek-is, a' kik az Ecclesia ktul valasztatnak küldetnek. Ha azért nem minden tudóssak mehetnek-is, menjenek avagy csak a' valogatottji s-a kiket küldenek: elég az. Hát a' felől mit kell itelni, hogy az Papista Atyafiak, az illyen

csupán csak Lelki Pásztorokból álló Synatokat hívják Ecclesiáknak, s még pedig fő képpen? Felelet. 1 Itt ez Apostoli Gyűlésben, nyilván külön említetnek az Apostolok, az Presbyterek és az Ecclesiá, v. 22. 2 Nem hogy e' fele vétkes Synat mondathatnék Ecclesiának, de még az igazán gyűlt sem: hanem ha mondani kell, másodszereznek mondhatni. Repraesentativa Képebeli Ecclesiának nevezik némel Theologusink: a' Képebeli tudjuk annyiban, nem a' fő, nem az első. Az Ország Gyűlése Országnak mondatik, noha a' derek Ország ott honn vagyon. Sok dolgokban nyitja ez meg a' mi szemünket, csak fõntoljuk jól meg.

III Conditioja az Istenes Synatnak a' Rendesség. Ez leg alább ez Hat Módo-
dokszerent lehet. III

1. Habizonyos Praesesse Igazgatója, és Notáriussa leszzen. Az Notáriusnak hog' ezen kezdjem, akar eg' s-akar többen legyenek, tisztieizek: 1 Tudoss, és értelmes legyen. 2 Hü legyen mindeneknek leírásában. 3 Az Synat valasztja azt, ne a' Praeses vagy más. Azzal és azért vádolttatik egyik-

Ofian. kel az Dioscorus Synatja, ug' mint az
 Hist. Masodik Ephesusi Concilium, hogy
 Eccle. semmi egyéb Notariust nem szenyvedet
 Cent. I. 3. a Synatban, hanem csak az önnön magát.
 6. 3.

Hát Praesesnek kinek s minemőnek kell
 lenni? Ha lehetne minden derek Synatban
 keféle Praesidens kívántatnék: Politicus
 és Ecclesiasticus. Politicus Praes, a
 keresztényen Magistratus, vagy a kire a biz
 za, mint az Ou Testamentumi, és az Uj
 testamentumban a jobb idei Synatok
 állapotja mutatja: vag' e fele nem lévén,
 a kit közakartbol az egész Synat választ.
 Ennek tisztiegy szóval, gondot viselni
 az jó rendre, az az, a Synatban a jó ren
 det és tsendes processust, meg tartatni, és
 azt minden külső belső erőszaktul ször
 zavartol oltalmazni, részre vonodás nél
 kül. Az Ecclesiasticus Praes, Taneto
 ji szemel; ki az egész Synati szent cseleke
 detet igazgatja, idejét az vizsontag
 sággal való öszvegyűlésnek megjelenti, az
 dolgokat elő-adja, voxoltat, mellyet az No
 tariussal kinek kinek voxinak okával egy
 gyir fel jegyeztet, jó rendben véetet min
 den beszélgeteket, ha mi homályos, meg

magyarázza, és osztán végtére ő is voxot
mond. Meg-vannak ez tisztek jegyez-
tetvén a' Helvetica Confessioneban is
Artic. 18. De kit illet mindeneknek felet-
te ez a' Tiszt? Az Pápát, az Patriarchákat,
Ersekeket és Püspököket, mődják a' Papisták.
Mellyet meg akarván a' Papa részéről leg-
elsőben is, bizonyítani Bellarminus, azt
hiszi hogy ez Apostoli Synatban is szent
Péter volt az præsides a' Synat Igazgató.
De ez innen kinem teczik. Vagy tegyük-
felbár, hogy ő præsideált, ő vőlt az Igaz-
gató ebben, mindaz által az nem követ-
kezik, hogy a' többiben is ő vőlt volna; és
noha ugy lőtt volna, mindazáltal ugyan
nem jönne ki, hogy ezen becsületet ő jelen
nem létében, követinek is vagy képebeliji-
nek is megadták volna: vagy ám adták
vőlna de facto; de törvényessen de jure
mint következnek ez? Es ámbár enged-
tetnének meg mind ezek; hól vannak az
Pápának a' bizonyság levelei rólla, hogy ez
(jus) igaz, méltóság Szent Peterről ő reja
sköveteire szállot volna? Továbbá ha
mindezek felől meg lehetne is, de csak

azért sem méltó a' Pápának s-egyebb Pápás Superioroknak Synat igazgatoknak lenni, azt mondják a' mi Theologusink, hog' ők, kiváltsképpen a' Papa reus, ő volna a' kire törvényt kellene tenni. Nem is illik semmi igazsággal össze, hogy peres fel Birolkodhassék. Hogy pedig ez Apostoli Gyűlésnek Igazgatójára térjék, sokkal hihe- tősebb hog' az, Szent Jakab volt: mind hog' im utólszor mond voxot, mind hogy a' Synat végezése az ő Főxából lön: az Lével is a' szerént irattaték az Ecclesiáknak. Mel- lyet egyéb Papisták nyilván állatnak; Ly- ranus in hunc locum. Carthusianus ibidem. Sőt vannak olyak is közöllok, a' kik azt mérik mondani hogy Szent Péter sóha Praeses nem volt. Kinek kell hát Eccle- siai Igazgatónak a' Synatokban lenni? A' kit a' Synat szabadossán s-igazán választ. Ha nem olvassuk hog' ez Jerusalemben sen- kit választottának volna Felelet. Azt sem olvassuk hogy Praeses lőtt volna bñe, noha bizonytal volt, mert egyébként ren- deletlen zurzavar lőtt volna e' csak. Oka pedig hogy szabad választás szerént való igaz

Igazgatónak kelljen az Synatokban lenni, mert az magános Ecclesiák mellyek szabad akarat szerént, egy társaságban állotak, ugy is gyülekeznek követik által Synatban, és az Egyházi hatalom eredet képen az magános Ecclesiákban vagyon; a Synatokban, ug' mint az őszve-gyülekezest követikben penig, vételképpen az Principálisoktól: annakokáért senki semmi szintel az azokban való Igazgatói tiszte magának nem veheti, ki azok között az Ecclesiáktól szabadossan oda becsátott követek között, a' jó rendet bírja, hanē a' kire azok adják azt. Hiszem elég hogy egyszer már az előt oda adták. Felelet. Vaj nem elég: mert az az egyszer-választás magán az akkori követek által, nem kötölezi az Ecclesiákat mindenkorra. És holott az Ecclesia Birodalma Aristocratico-Democraticum, nem egyen vagy csak egy néhány elő kölöken, hanem az egész Ecclesia tevéseből az választot Elöl-jarokon áll; mell mind két forma Birodalomban leg-jobnak allatják lenni az Politicusok, hogy az Magistratusok ne örökösök

Tholost

1. 5. c. 5.

Daneus

Polit. 1.

6. c. 3.

ker- sők; hanem csak ideig valók legyenek: és az
 man. Po. Ecclesia, a' mi leg jobb, azt tartozván va-
 lit. 1. 2. lasztani 1 Theff. 5. v. 21; abban is e fé-
 6. 3. le Synat Igazgatóknak ideig-valóknak
 méltóbb lenni. A bizonyos hogy az Első
 derék Synatokban sők szaz esztendő alatt,
 a' Pápák sem magok személljében, sem ké-
 pebeliekben, nem praesefkedtenek. Aki az
 Egyházi Historiákat olvasta, egy néhányak
 ban láthatta, hogy Pápa követinek jelen
 léteken is, más volt az Igazgató. Hat-
 ug' csak néjó az örökös Igazgató, Praesef?
 Nétogadják tellyességgel mindē Theologu-
 siak. Az tudós Gerső Bucer^o ig' szól hozzá:
 Fatemur perpetuam profectionem, si or-

Bucer. dinem modo formet, qui sacra fun-
 de Ga. ctionis accedit, non substantialia fun-
 ber. Ec. ctionis mutet, aut tollat nec ambitio-
 p. 20. sè sublimioris potestatis aut honoris
 fastigium affectet, & omnes aditus,
 quibus Satanas in Dei Ecclesiam ir-
 repere possit, sollicitè occludi patia-
 tur, citra pietatis dispendium usurpari
 posse. De ohmel nehéz ez Conditiokat
 megtartani! főképpen az öszve tána-
 kodás

ködés, és a' parthoz vonás mel' könnyen el szokta fordítani az Embereket! Melynek sok példái estennek, s. esnek naponként.

2. Az Synatok Rendfűgére megkivá-
tatik hog' Szabadosflak legyenek azok mi-
dē képpen. Először. is penig, az Synat Asses-
sorinak tagjainak szükség (szabadosflaknak
lenni, mindē elfoglaltságul, és indulatúl:
ug' mint haragtól, gyűlölségtől, párthoz vo-
nodástól. Polanus, Helveciai Theolo Polan.
gus, ilyen dolgokban állatja ez Szabados- Syllog.
ságot. 1. Hog' es' kűrttek valamel' ma- Theff.
ganos és kűlönvalo Confessiora ne le- q: 6.
gyenek. 2. Hog' a' mi a' Vallást illeti,
abban sē Fejedelmeknek, sē Docto-
riknak méltóságokhoz ne vonjanak.
3. Hog' mindnyajin szentől és istenes-
sen eskűvéssel kötelezzék magokat,
hog' ők semmit az sz. Irás kivől hit
fundamentuma és regulaja gyanánt
nem tattanak. 4. Hog' eskűttek vólt min-
denek meg az Dodrechtumi Nationális Sy-
natban 1618. 4. Hogy minden
idő s. dolog előtvaló ítéletet lete-
gyenek, az eg' Szent Irás szerént va-
lón kivől. 5. Hog' becsülettel és esē-

defféggel viseljék magokat; és semmi helyt irigységnék, gyűlölségnék, alkalmatlan buzgólkodásnak, és mérges beszédnek ne adjanak. Mindezek az Jerusálemi Synatban szorossan meg tartattanak. Másodszor, az peres vag' vétekedő feleknek szükséges a' Szabadság: az az, mind a' két Fél't minden ő okokkal erősségeckel, feleleteckel igen igen békesé- gessen meg kell mind végig hallani: hogy egyic Fél-is ne panaszkodhassék méltán. Melyhez képest, távul kell innen lenni, a' ríogatásoknak, fenekedéseknek, sőt csak a' köz zéjek szóllásnak-is, hanem ha vag' bomályossan szóllanának, vag' felettebbel mennénec az linea mellől; de azt-is nem akar kinek, hanem csak a' Praefesnek szabad cselekedni. Ig' kött ez Szent Synatban. Jelen voltac az vétekedő, vag' peres Felec, mel' az 10. dik vs-ből nyilván ki tezcic, holott Szent Péter, minek utánna már az dolgot ultro citroq; eléggé meg disputálák vólna, azokat szólétja: Mostan azért mit késértitek az Istent, igát akarván vernia' tanétványok nyakában.

&c. Sőt az 5-dik v. sben is sokan azt vé-
 lik hog' Szent Lukács beszélt, nem Szent
 Pálék. Ez vetekedő Feleket elég csendes-
 sen meghallották: s-ez eg' képpen, a mit
 Szent Lukács mond v 7 Es mikor sok
 vetekedés lőtt volna, ugymond. Kár-
 hoztatandó azért itt mindēféle Erőszak, Ubi
 azt mondotta régen eg' nag' iadosz Ember, gladius
 hog' a holot fegyver vagyon nincsen ott, ibi nul.
 Synat. Magok az Pápisták, nevezet sze- laSy.
 rént Bellárm. midőn az 18 meg-vettetett, nodus.
 gonosz Synatokról írta, leg-elsőnek az Bellar.
 Antiochiait számlálja; melynek rosz is, l. i. de
 zentelen voltának azt az okát adja, hog' az Concil.
 keresztyéni hitnek ama' tudos oltal- & Eccl.
 mazóját Athanásiust, kárhoztatta, c. 4.
 Azt mondja vólt Cajaphás a Súdóknak
 Jan. 11. 50, hog' job eg' embernek meg
 halni (akar ki légye az) hog' nem egész
 nemzetnek elveszni. De la a' Pápisták
 ellenben, annyi sok Püspököknek egész Sy-
 natját kárhoztatják az eg' igazért. Mit
 nem érdemel tehát az Tridéntiumi Synat,
 s-több a' félek, mellyek akar mint legyen,
 jóbnak ítélték, hog' nem eg' hanem sok iga-

zac, ártatlanoc lakoljanac, hogy már az Ecclesia, a' Nép békeségeért. Ollyac ezec szintén mint Pilátus, ki hog' az Nép csendesednék, keménjen meg ostromozá Chrístust, kit tud vala ártatlannak lenni. Negyedik meg vetett s-leg rosszszab Synatnak az Második Ephésusit mondja, nem tsak ő hanem mindenek, azért hog' ebben minden dolgokat, támadás és nyilvánosságos erőszak által vittek végben. Ugymint amaz látor Dioscorus pártos Püspök, ki Praesidense volt

Alsted. ez Conciliumnac, praesidiumot katonákat
in és drabantokat vévén es három száz tudatlan Barátokat maga mellé, erővel kén-
Chro- daltat Barátokat maga mellé, erővel kén-
nolo. szerezet mindent. Es midőn ama' ket igen
Concil. tudós Tanétók Flavianus és Eusebius
ad An. 449. Dorilaus ellenkezének, rajoc támadtat,
Osean. meg-taszigáltac rutul, meg czibálták, tep-
Cent. 5 ad hoc Concil. ték őket, sőt végre a' földre vetvén ug' meg
tapodtat rugdostac, hog' az Isten felő tuao'st
Flavianus harmadnap mulva meg holt belé. Mellyen az több Püspökök el rímölvén,
ők is a' hamis istentelen sententianak jertekben alája irtanak. A' mellyért ez Conciliumot anagmónak, praedatoriumnak Lat-
rok

rok Tolvajok Synatjának nevezték, s-hi-
ják már az últa. Az a csuda hog' Theo-
dofius Császár confirmálta vólt ez Syna-
tot; de a' környüllette való belső emberitől
csibéttatott volt el, ug' írják az Egyházi
Historicusok. Nem szóllok ehez többet, ha-
nem csak kérdem az Pápista Atyafiakat,
midőn ez Synatot igen igen méltánn ig'
kárhoztatják, mit gondolnak az magok Cö-
ciliumi felől; mint az Constanciai felől,
mel' Hus Jánost és Prágai Jeronymust
meg persélteté az igaz huért; a' Tridenti-
numi és a' többi felől, mellyekben többi-
re mind erőszakkal mentenek elő a' dol-
gok?

3 Rendessek lesznek a' Synatok, ha-
bizonyos jó törvények alá vettetnek; e-
lősző is, hog' azokban mindenek jól és
emberségesen viseljék magokat. Másod-
szor hog' mind fejenként, az eg' Szent
Írást esmérjék egyetlen eg' regulájoknak
törvényeknek, melly szerént itélni tartoz-
nak. Melyhez képest, illendő tudóság ki-
vántatik benne. Tekénthet-e ez Jerusa-
lemi szent Synatra; Elégedendő kép-

^{bet. de}
^{Class.}
 & Syn. *tökkel fel irandó regulában adja ezt ki eg-*
tudóss Theologusunk: Egyik Ecclesiá a
másiktól, vag másoktól akar mi mó-
don értesítenek azok, meg ne bántas-
sék azokban, mellyek akar mellyik
Ecclesiának épületire, az tudomány-
ban és az erkölcsökben meg-jóbbé-
tására valók; sem annak szép hajlan-
dó volta s tökéletessége, a' más Ec-
clésiáknak késődésekhez, ez fogyat-
kozásokhoz ne szabattasék: hanem
fejenként együt, mihellyen (ma) az
Urnak szavát hallándják, és csak mi
kicsiny alkalmatosságot s tehetséget
kaphatnak-is reá, példát adjanak in-
kább, mint sē várjanak, és elől mēje-
nek ha lehet, ne utól járjanak indul-
janak. Ugyan-is az Synatok az Ecclesiák-
nak segítségekre, nem akadályokra, enget-
tetennek Christustól: és azoknak hatal-
mának ezekre néz vé, építőnek végben vi-
vonek; nem el-fordítónak el rontónak kell
lenni.

A' mi a' Békeséget, csendeséget illeri,
az a másik, mellyet minden istenes Synat-
nak

és ug' kellosztán Szent Irás szerént vé-
gezni. Vegyük eszünkben ezt ez szent
Synatban: Mikor penig sok vetekedés
lőtt volna v 7 fel álván Péter monda
nékik &c. Felele Jákab &c. Annako-
káért (mivelig' vagyon, mint ha monda-
na az Szent Irásban) en azt mondom &c.
v. 13, 19. Akkoron, az az minekutánna
az Szent Irásból megmutatták) teczek az
Apostoloknak az Presbytereknek,
mind az egész Ecclesiával egyben &c.
v 22. Melyhez képest nem nézhetni arra
mennyin hajlottanak ez vag' amaz érte-
lemre; hanem micsoda okokkal, ha Szent
Irásból vőttekkelé? kik ha csak ketten
vannak is, sőt ha csak egy-is, azt kell ma-
jor nagyobb résznek tartani. Emlékezetes
széppéldája vagyon ennek, az Niceai Sy-
natban, mint Sozomen^o meg írja. Mell' <sup>Sozom.
Hist.
Ecccl. I.
1. c. 23.</sup>
az Egyházi emberének életek felől tör-
venyt (Canont) akarván írni, teezék hog'
azokat a' Feleségektől el tiltcsák. Vőlt eg'
Paphnutius nevő becsülletes tudós nőte-
len Ember közöttök, ki egyedől mindenek-
nek ellenk mondot, az házasságbéli álla-

lyegni vélnek, fegyver, tűz, kő alá taszét-
ják, mint lőtt az *Constantiai Synatban* 14

14-ben. Oh kárhoztatják ezt felette igen

Polan.

Synt

Theo.

7. cap.

14. de

Concil.

a' mi Theologusink. Non est autē Conci-
lii videre, ut personæ errantes, suppli-
cio capitāli puniantur: nec sanguina-
ria chirurgia Ecclesiam decet, salubri-
or est diata; azt mondja eg' igen hires ne-
ves Helveticus Theologusunk az *Sy-
natoknak végekről tanétván.*

6 Azt is meg kívánja a' Synatoknak
Rendessége, hog' osztán a' Végeztések
hűségesen le irattassanak, és az Aéták
közéssel jegyeztesse, minden hozzá
adás, belőlle el vétel, vag' akar minemő
meg változtatás nélkül; a' mint ez Szent
Synatban is cselekedtenek: ki is bocsát-
tassanak mindjárt az Ecclesiákra, mint
itt, v 22, 30. és 16 v 4; kérvén és intvén
azokat a' bé vételre. Vétkeznek a' kik
erőszakkal vetik azokat az Ecclesiákra,
vag' akarják azok vag' nem. Haljuk mint
rekesztik bé itt ez Synatbéli, az Ecclesi-
ákra való írásokat, leveleket v 29: Te-
cset az Szent Léleknek és minékünk,
hog'

lemi Szent Synatban: meg-is áldá Isten,
végezéséket; mert az által az Ecclesiák
mindjárt erősiődni kezdének a' hitbē,
azi írja Szent Lukács Tselek 16. 5. Igen
igen nagyot botlanak itt, s vétkeznek ez
ellen az Pápás Synatok, mellyek nem hogy
előmozdítanak az Ecclesiák épületit, in-
kább ha hól a' felét csak serkedezni halla-
nak-is, azontúl ellene támadnak, és még
fűvében szikrájában el igyekezik oltani
nyomni azt. s e' miat nem indulhat, kap-
hat lábra semmi igaz meg-jóbbítás. Ezē
panaszolkoдек feltyeb a' mi Helvética,
Confessionk Artic. 17: impedit, oppu- Az i
gnat, & quantis potest viribus excin- Códit.
dit justam Ecclesiæ reformationem.
Az azért az igaz istenes Synat és Cor-
respondentia, mely az Ecclesiáknak épü-
letit, nevedekését az Szent Írás szerent
való tudományban, nē hog' meg bántaná,
gátolni, vag csak meg-szollással, meg rá-
galmazással, kisleltetésekkel is gyanúsá i-
gyekedne tenni azt, de inkább minden te-
rségével őrizi őltalmazza, előmozdít.
Igen szep fontos, és bizony aranyas be-
tűkkel

pen vetekedtenek ebben s. disputáltak v 7. Az után Péter voxolt. A mi-
kor a sokaságnak szólni kellett, szóllot, ha
halgatni kellett, halgatot: Halgata pedig
az egész sokaság, v. 12. 1g' Szent Pál és
Barnabás v 13. Szent Jakab ő reá kerül-
vén a' szer mindeneket, a' régi Irásokból,
Amosból nevezet szerént állatot v 15. Eg'
szóval, nem vólt itt semmi elég-belegység,
zur zavar; hanem mindenek gyönyörű-
séges szép rendel, keresztényi becsülettel
szelédséggel, és az eg' Szent Irás szerént
mentenek végben. Ugyan is Concilium
non iudex sed index esse debet, az Sy-
natnak nem Birónak, hanem Mutatójá-
nak kell az Isteni ítéletnek lenni, az Szent
Írásból.

4 Ez is a' Synatok Rendségére tarto-
zik, hog' azokban, a' jobb nem a' több
Rész végezzé, mert mindenkor az a' na-
gyobb rész. Mozdulhatatlan nag' oka va-
gyon ennek; mert nem valami puszta vo-
xolásra kell végezéseket tenni, hanem mi-
nek utánna értelmes agyaskodások által a'
dolgot eléggé meg hányták vetették, akkor
és

nak kell nézni, mint ez Jêrusálem béli ben.

De minémôi? Ig' adja ezt ki, más nag' ité- B. in
letű Theologusunk: Mely legyen, 1 non- Judicio
bruta, nem baromi oktalan; mel' akar mit, nonum
a miket még ingyen sem tud, meg nem vis- Eccle-
gált fontolt; javall vag' meg vet: non- fastico-
hypocritica, nem színböl- való, mel' szá- rum
jal meg-egyezőst tett, szível pedig had- tate 9.
ragerjedez: non tyrannica, nem kegyet- 7.
len, mel' vag' erőszakkal, vag' csalárd me-
sterséggel szereztetett; hanem Christia-
na, keresztyeni, mel' egyedül csak az eg'
Isteni igazságban és tiszta szent szeretet-
ben lévén fundaltatva, tartatik és ter-
jesztetik azoknál. Mert el választhatat-
lan foglalással köttettek öszve, a békeség
és az igazság, Zach. 8. 19. Es Eph. 4. 15,
ἀληθείας ἐν ἀγάπῃ. Oh mely sokat vétenek
ez ellen, az Pápás Synatok, mellyek után
mindēkor több több háborodás marad fēn,
sőt indul; es ha mi kis csendeség jő- is néha
ki azokból, gyakorta az igazságnak erősza-
kos elnyomásával vagyon az, s- még pedig
néhánykor véres elnyomósával, midőn a
kiket (ha mindjárt nem engednek) tēve-

potot, tisztességesnek híván, & concubitu-
cum cum propria uxore castitatem
esse dicens; és tanácsolta a' Synatnak,
hog' effele törvént ne irnának, mel' ne ta-
lam nem az tisztánn élésre, adna mind az
Egyháziaknak s mind azoknak Feleségek-
nek okot. Az egész nag' Synat, ez eg' em-
ber szaván állot meg. Azt mondja Beza:

Beza

E ist

LXXXII

Haa' miket bizonyos emberek, nag'
híven és szorgalmazóssan meg hány-
tak verettek és végeztek, szabados lé-
szen, a' hozzá szollásoknak számok
szerént, vag' javalni, vag' meg vetni,
mélészen ez egyéb, mint az Sátánnak
szabad menetelt nyitni, az jól rendelt
Ecclesiáknek meg háborétfókra.

s Az is meg-kivántatik az Synatok-
nak Rendelésekre, hog' azoknak igaz
jó végek legyen: mely kettő, ug' mint az
Ecclesiáknek 1. Épületek, 2. Békeségek
az igazságban. 1. Az Épületre meg kíván-
tatik, hog' az tiszta Szent Irás szerént
való tudomány állattassék, és közön-
séges bizonyosság tétellel erőstettesék, peccé-
teltessek meg. Ig' cselekedienek ez Jerusa-
lemi

hog' egyéb terhet, nevetnénk rejá-
tok, ez szükségesséken kivől &c. &c.
mellyektől ha magatokat tőkelle-
tessen tartjátok, jól cselekesztek: *Nē*
írják: ha ezekhez magatokat nem tartjá-
tok átkozottak legyetek. Mell' formát mi-
ulta a' Synatokban fel vővének, azon pa-
naszolkodik Hilárius (ad Costantium,
Cæsarem) maid senki nem kezdé Chri-
stusé lenni: Dum alter alteri anathema
esse capit, prope jam nemo Christi
est.

Ezek az Okok, a' mellyek alat a' Synatok,
Isteni Synatok lesznek. Mellyekből könnyű
már meg itélni, melly Synatokat kellyen is-
tenieknek esmérni, s-azoknak mint Isteni-
eknek, minden keresztyénnek alájok bo-
csátkozni.

Minek előtte szómat bé rekesztem,
éresük meg azt a' Tisztúinket-is rövid-
den, mint kellyen itélni az Synatokban tött
Végezések felől. Az Pápista Atyafiak azt
hiszik az ő derék Synatjikrol, hog' csak
meg kell állani azoknak értelmeken,
azért hog' ug' végezték: valamint a'

tok is voltak elejétől fogva; az igaz istenes Synatoknak tapasztalható szükségesség Jegyeit előőkből adám: mellyektől meg esmérnétek, minémő Synatokat keljen becsülnétek, és végeztéseket megtartanótok. Egyébrenem kérlek s intlek, hanem csak a' mit szent Lukács jeleni Maria a' Jéhus Anyja felől hogy egykor cselekedet: midőn minden nagy vesztéssel az Gyermeke Jéhus a' Jerusalemi templumban fel találák, s meg hallák az ő szájából: avagy nem tudjátok vala-e hogy énnékem azokban szükségleges foglalatóskodnom, a' mellyek azén Atyáméi: ő nekik ez egy elsőben szokatlan és né talám képtelen szónak láczik vala; mivel nyilván mondja az Evangelista, hogy Ők ezt nem értették, de azért, azt vet; mindjárt utánna, hogy Maria, nem az igéket, igen szívében tartja vala. Ez Jerusalemi szent Synat Levelét pedig, ez intésével rekerzté be egész az a' Gyülekezet: ha ezeket meg fogadjátok, jól cselekedtetek v. 29. Nem mondom én is már egyebet s többet: Tartsátok

